

PŘEHLED UDĚLENÝCH OCENĚNÍ AV ČR

CENY AKADEMIE VĚD ČR

obdrželi:

1. Autorský kolektiv Ústavu fyziky atmosféry AV ČR: Ing. Pavel **Tříška**, CSc. (vedoucí týmu), Ing. Jan **Šmilauer**, CSc., Ing. František **Jiříček**, CSc., Mgr. Vladimír **Truhlík**, Dr., Ing. Ludmila **Tříšková**, CSc., Doc. RNDr. Jana **Šafránková**, DrSc. (MFF UK), Doc. RNDr. Zdeněk **Němeček**, DrSc. (MFF UK), Ing. Jaroslav **Vojta**, Ing. František **Hruška**, Ing. Jaroslav **Chum**, Ing. Jiří **Baše**, Mgr. Jiří **Šimůnek**, Ing. Jan **Koráb**, Alexander **Czapek**, Milan **Honc**, Václav **Veselý** a Vendelín **Vodička** (vědecko-technický pracovník firmy ADREL s.r.o.), za práci „**Výzkum magnetosféry a ionosféry Země družicemi MAGION-4 a MAGION-5. Nové poznatky o struktuře a dynamice magnetosféry a ionosféry Země získané družicemi MAGION-4 a 5**“. Výzkum družicemi MAGION-4 a MAGION-5 je součástí mezinárodního projektu INTERBALL (účast 20 zemí) a český podíl na tomto výzkumu byl velmi významný: zhotovení družic, jejich obsluha na oběžné dráze, práce družicové řídicí a telemetrické stanice Panská Ves zahrnující vytvoření databáze projektu INTERBALL, účast na zpracování a interpretaci experimentálních dat, která přinesla nové poznatky o vnější atmosféře Země a její interakci se slunečním větrem. Ojedinelým úspěchem v historii výzkumu kosmického prostředí v okolí Země je to, že se pracovníkům Ústavu fyziky atmosféry AV ČR v květnu 1998 podařilo obnovit činnost družice MAGION-5 po 20-měsíční přestávce, kdy práce s ní nebyla možná pro vnějšími vlivy způsobenou závadu v soustavě slunečních panelů. Získané poznatky jsou velmi cenné i pro přípravu budoucích projektů založených na využití kosmické techniky, zejména malých družic. Výzkumný program v rámci projektu INTERBALL přispěl k rozvoji spolupráce AV ČR a vysokých škol, zejména Ústavu fyziky atmosféry AV ČR a Matematicko-fyzikální fakulty UK, jeho řešení získalo podporu tří grantů GA ČR, evropského grantu (EEC) a rakouského grantu (EFDW) společného s Technickou univerzitou Graz.
2. Autorský kolektiv Ústavu molekulární genetiky AV ČR: MUDr. Jiří **Forejt**, DrSc. (vedoucí týmu), Ing. Zdeněk **Trachtulec**, PhD, RNDr. Soňa **Gregorová**, Ing. Petr **Jansa**, CSc., za práci „**Genetická a molekulární analýza genomu laboratorní myši**“. Laboratorní myš je nejlépe prostudovaným modelovým organismem pro biomedicínský výzkum

a myší genom je vedle lidského genomu nejvíce prozkoumaný savčí genom. V analýze myšího genomu dosahuje v posledních sedmi letech oddělení savčí molekulární genetiky Ústavu molekulární genetiky AV ČR pod vedením Dr. Forejta výsledků na světové úrovni. Jde např. o objev modifikace letálního účinku imprintovaného lokusu *Tme/Igf2r* (*Te-em-e-l-g-ef, 2r*), o objev genetické mapování a poziční klonování genu (pro hybridní sterilitu 1) *Hybrid sterility 1* a objev a charakterizaci nového regulačního DNA elementu HIRARE.

3. Autorský kolektiv Ústavu dějin umění AV ČR: PhDr. Vojtěch **Lahoda**, CSc. (vedoucí týmu), PhDr. Mahulena **Nešlehová**, PhDr. František **Šmejkal**, CSc. (in memoriam), PhDr. Rostislav **Švácha**, CSc., PhDr. Tomáš **Viček**, CSc. (Pražské kolegium umění, architektury a kulturní ekologie, Praha - Hrad), PhDr. Petr **Wittlich**, CSc. (Ústav pro dějiny umění FF UK, Praha), PhDr. Antonín **Dufek** (Moravská galerie, Brno), PhDr. Marie **Platovská**, PhDr. Lenka **Bydžovská**, CSc., PhDr. Alena **Adlerová** (Uměleckoprůmyslové muzeum, Praha), PhDr. Karel **Srp** (Galerie hl. m. Prahy), PhDr. Pavel **Zatloukal** (Muzeum umění v Olomouci), PhDr. Jaroslav **Slavík**, Doc. PhDr. Věra **Ptáčková**, Ing. arch. Zdeněk **Lukeš**, Doc. PhDr. Marie **Benešová**, DrSc., PhDr. Marie **Lamarová** (Uměleckoprůmyslové muzeum, Praha), Prof. PhDr. Zdeněk **Kudělka**, CSc., PhDr. Hana **Rousová** (Národní galerie, Praha), PhDr. Jindřich **Vybíral**, CSc. (Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze), za práci **„Dějiny českého výtvarného umění IV (1890-1938), sv. 1, 2“**. Publikace IV. svazku Dějin českého výtvarného umění navazuje na předchozí svazky, které vydalo nakladatelství Academia. Význam IV. dílu je velký a jeho potřebnost naléhavá, neboť poprvé v ucelenosti všech uměleckých oborů zpracovává období dané počátky modernismu a období první Československé republiky. Zahrnuje údobí secese, kubismu, nástup moderního umění přes období klasických avantgard včetně surrealismu po rok 1938. Mezery ve zpracování českého moderního umění byly stále více pociťovány odbornou i laickou veřejností a jsou současně i jakýmsi kulturním defektem, neboť řada vyspělých zemí má tyto dějiny již zpracovány. Z tohoto hlediska je vydání IV. svazku vskutku historické, neboť se jím podařilo realizovat projekt, který byl rozpracován již od sedmdesátých let.

CENY AKADEMIE VĚD ČR

PRO MLADÉ VĚDECKÉ PRACOVNÍKY

obdrželi:

1. RNDr. Bruno **Jungwiert**, Ph.D., vědecký pracovník Astronomického ústavu AV ČR, za práci „**Příčky, rezonanční prstence, vznik hvězd a recyklace plynu ve spirálních galaxiích**“. Jedná se o doktorskou disertační práci, jejímž cílem je přispět k pochopení některých aspektů interakcí mezi hvězdami a mezihvězdným plynem, jakož i vývoje galaxií. Hlavní část práce je obsažena ve čtyřech článcích publikovaných v časopise Astronomy & Astrophysics a v kapitole nazvané Recyklace plynu ve spirálních galaxiích, která bude po úpravách předložena k publikaci v Astronomy & Astrophysics. Všechny části práce přinášejí významné původní výsledky, které se opírají o počítačové simulace i o zpracování pozorovacích dat.
2. Doc. RNDr. Vojtěch **Novotný**, CSc., vědecký pracovník Entomologického ústavu AV ČR, za práci „**Evoluční ekologie hmyzích společenstev v deštných lesích**“. V každém hektaru tropických deštných lesů roste obvykle sto až tři sta druhů stromů. Pokud by se na každém druhu stromu vyskytovalo několik specializovaných druhů herbivorního hmyzu jako je tomu u stromů mírného pásma, muselo by v tropech žít obrovské množství dosud neznámých hmyzích druhů. Výzkum listožravého hmyzu na 60 druzích stromů deštného lesa nové Guineje, který několik let provádí doc. Novotný, však ukázal, že většina druhů tropického hmyzu není příliš specializovaná a využívá více než jeden druh živné rostliny, zejména stromy patřící do stejného rodu. Tyto výsledky je sice třeba ještě prověřit v jiných tropických oblastech, nicméně svědčí o tom, že odhady počtu tropických hmyzích druhů, které se pohybují kolem 10 milionů, jsou pravděpodobně nadsazené. Jiné významné výsledky prací doc. Novotného se týkají objasnění evoluce některých parametrů hmyzího těla (celková velikost, dimorfismus křídel) ve vztahu k výživě a životní strategii a nalezení korelace mezi sukcesním optimem některých kříšů a velikostí areálu jejich geografického rozšíření. Výsledky prací doc. Novotného představují v současnosti pravděpodobně největší příspěvek ČR do výzkumu tropických oblastí.

-
3. RNDr. Patrik **Španěl**, Dr., vědecký pracovník Ústavu fyzikální chemie Jaroslava Heyrovského AV ČR, za práci **„Kinetika reakcí iontů v proudícím plynu a její aplikace“**. K význačným výsledkům, kterých Dr. Španěl dosáhl, patří popsání reakcí cyklických molekul s ionty přítomnými v mezihvězdném prostoru, určení kritické hodnoty rychlosti disociativní rekombinace mezihvězdných iontů H_3^+ s elektrony a charakterizace záchytu termálních elektronů na molekuly fullerenu. Výsledky jeho výzkumu vedly také k důležité praktické aplikaci, a to k návrhu nové metody přesného a rychlého měření stopových množství plynů a těkavých organických látek ve vzduchu a v lidském dechu. Ve spolupráci s britským vládním úřadem “Health and Safety Executive” byla ověřena využitelnost této metody v oblasti bezpečnosti práce k biologickému monitorování dechu pracovníků vystavených škodlivým výparům. Výzkum použití v medicíně byl úspěšně zahájen po konstrukci prototypu přístroje pro analýzu dechu a přinesl již první výsledky při monitorování dechu pacientů s poruchami funkce ledvin, kteří podstupují dialýzu.

CENY AKADEMIE VĚD ČR ZA POPULARIZACI VĚDY

obdrželi:

1. Doc. RNDr. Petr **Jirounek**, PhD, vědecký pracovník Farmakologického ústavu Univerzity v Ženevě, za soubor popularizačních statí v časopise Vesmír pod názvem „**O šíření signálu v živých organismech**“, které vycházely v pěti pokračováních v r. 1996. Tato mimořádná série popularizačních článků patřila k nejčtenějším mezi studenty středních a vysokých škol, kteří se z ní mohou naučit nejen bohaté faktografii, ale i kvalitně zpracované moderní historii membránové a buněčné informatiky.
2. RNDr. Zdeněk **Pokorný**, CSc., vědecký pracovník Hvězdárny a planetária M. Koperníka v Brně, za soubor vědecko-popularizačních prací z astronomie, astrofyziky i teoretické fyziky a za další aktivity popularizující tyto obory prostřednictvím nových elektronických médií.
3. Doc. RNDr. Jaromír **Šimša**, CSc., pracovník Matematického ústavu AV ČR, za popularizaci matematiky mezi žáky a učiteli středních škol.

MEDAILE AV ČR UDĚLENÉ V ROCE 1999

Pamětní medaile J. PATOČKY:

- Dr. iur. Peter **Niesner**
- *velvyslanec Rakouské republiky v ČR*
- Ing. Richard **Klíma**
- *Ústav fyziky plazmatu AV ČR*
- Ing. Ladislav **Krlín**
- *Ústav fyziky plazmatu AV ČR*

Čestná oborová medaile B. BOLZANA za zásluhy v matematických vědách:

- Prof. Jan van **Leeuwen**
- *Faculty of Mathematics and Computer, Utrecht, Holandsko*
- Prof. Jan van **Bemmel**
- *University of Rotterdam, Holandsko*
- RNDr. Jan **Pelant**
- *Matematický ústav AV ČR*

Čestná oborová medaile E. MACHA za zásluhy ve fyzikálních vědách:

- Prof. Michael **Tendler**, PhD
- *Royal Institute of Technology, Stockholm, Švédsko*
- Doc. Ing. Pavel **Šunka**, CSc.
- *Ústav fyziky plazmatu AV ČR*
- Prof. Václav **Vítek**
- *University of Pennsylvania, Philadelphia, USA*
- Prof. Manuel **Cardona**
- *Max-Planck-Institut für Festkörperforschung, Stuttgart, SRN*
- Prof. RNDr. Ján **Pišút**, DrSc.
- *Matematicko-fyz. fakulta Univerzity Komenského, SR*
- Prof. Dr. phil. nat. Dietrich **Wolf**
- *Institut für Angewandte Physik, J.W. Goethe Universität, Frankfurt am Main, SRN*

Čestná oborová medaile F. POŠEPNÉHO za zásluhy v geologických vědách

- Ing. Miroslav **Krs**, CSc.
- *Geologický ústav AV ČR*

**Čestná oborová medaile J. HEYROVSKÉHO
za zásluhy v chemických vědách:**

Doc. Ing. Stanislav **Heřmánek**, CSc.

- *Ústav anorganické chemie AV ČR*

Prof. Arnošt **Reiser**, D.Sc.

- *Institute of Imaging Sciences, Polytechnic University, Brooklyn, USA*

Prof. Ing. Pavel **Kratochvíl**, DrSc.

- *Ústav makromolekulární chemie AV ČR*

Fred W. **McLafferty**, P.J.W. Debye Professor of Chemistry,

- *Cornell University, New York, USA*

**Čestná oborová medaile G.J. MENDELA
za zásluhy v biologických vědách:**

RNDr. Vojen **Ložek**, DrSc.

- *Geologický ústav AV ČR*

**Čestná oborová medaile J.E. PURKYŇE
za zásluhy v biologických vědách**

Prof. RNDr. Jan **Svoboda**, DrSc.

- *Ústav molekulární genetiky AV ČR*

Prof. Harris **Busch**, M. D., Ph. D.

- *Baylor College of Medicine, Houston, USA*

Prof. Joseph Grafton **Gall**, B. Sc., Ph. D.

- *Carnegie Institut, 115. University, Baltimore, USA*

Prof. Charles **Nicholson**, B. Sc., Ph. D.

- *Department of Physiology and Neuroscience New York University Medical Center, USA*

Doc. RNDr. PhMr. Ivo **Janků**, DrSc.

- *Farmakologický ústav AV ČR*

**Čestná oborová medaile K. ENGLIŠE
za zásluhy v sociálních a ekonomických vědách:**

Prof. Dr. Dr. h.c. Ignaz **Seidl-Hohenveldern**

- *Universität Wien, Rakousko*

**Čestná oborová medaile J. DOBROVSKÉHO
za zásluhy ve společenských vědách:**

PhDr. Mirjam **Bohatcová**, CSc.

- *býv. pracovnice Akademie, v důchodu*

PhDr. Dana **Martínková**, CSc.

- *Ústav pro klasická studia AV ČR*

PhDr. Anežka **Vidmanová**, CSc.

- *Ústav pro klasická studia AV ČR*

**Čestná oborová medaile F. PALACKÉHO
za zásluhy ve společenských vědách**

Prof. PhDr. Bedřich **Loewenstein**, CSc.

- *Fischbach/Kronach, SRN*

PhDr. Anežka **Merhautová**, DrSc.

- *býv. pracovnice Ústavu dějin umění AV ČR, v důchodu*

Prof. PhDr. Ing. Ladislav **Tondl**, DrSc.

- *Filozofický ústav AV ČR*